

**ÇEVRESEL FARKINDALIK YARATMA BAĞLAMINDA
ÇEVRE SORUNLARININ DİJİTAL GAZETELERDE SUNUMU
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Petek DURGEÇ¹

Simge Deniz DEMİREL²

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹Dr. Öğretim Üyesi
Ege Üniversitesi İletişim
Fakültesi, İzmir, Türkiye

E-Posta
petekdurgec@gmail.com
ORCID
0000-0002-5927-145X

²Dr. Öğretim Üyesi
Niğde Ömer Halisdemir
Üniversitesi İletişim Fakültesi,
Niğde, Türkiye

E-Posta
simge.demirel@gmail.com
ORCID
0000-0001-7682-3781

Başvuru Tarihi / Received
17.11.2022

Kabul Tarihi / Accepted
12.01.2023

Çevre sorunlarının ekosistemi oluşturan tüm canlıların yaşamının devamı için tehdit oluşturduğu günümüzde, toplum sağlığı ve refahı için oluşturulacak politikaların çevre odaklı bir çabayı merkeze alması gerekmektedir. Doğanın tahrip edilmesinin ve ekosistemin dengesinin geri dönüşü olamayacak şekilde bozulmasının önüne geçebilmek için geliştirilecek çevre politikalarının, medya tarafından etkili bir şekilde kamuoyuna aktarılması sorunun çözüm planının bir parçası olarak görülmektedir. Toplumda çevresel sorunlarına karşı farkındalık ve hassasiyet oluşmasında çevre ile ilgili haberlerin sunum biçimi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, çalışma kapsamında Brezilya'nın Rio De Janeiro limanından İzmir Aliağa limanına gelmek için yola çıkan asbest yüklü Nae Sao Paulo adlı geminin yarattığı kamusal tartışmalar ve gelişmeler ile ilgili Sabah, Sözcü, Milliyet ve Cumhuriyet gazetesinin dijital portallarında 23 Temmuz 2022 ve 23 Ağustos 2022 tarihleri arasında yayınlanan 47 habere yönelik bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi bulguları, Sabah gazetesi portalının örnek çevre olayı kapsamında, gemi sökümlünün kamu sağlığı için risk oluşturmadığı vurgusunu ön plana çıkardığını, Milliyet gazetesi haber portalının ise gemi sökümlünün çevre sağlığına olan etkilerine kısmen yer vererek, protestoları da dengeli şekilde yansıttığını ortaya koymuştur. Sözcü ve Cumhuriyet gazetesi portallarında ise geminin İzmir'e gelmemesini savunan mücadele odaklı deneyimlere ve asbest yüklü geminin kamu sağlığı açısından taşıdığı risklere vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre Sorunları, Çevresel Farkındalık, Medya.

A RESEARCH ON THE PRESENTATION OF ENVIRONMENTAL PROBLEMS IN DIGITAL NEWSPAPERS IN THE CONTEXT OF RAISING ENVIRONMENTAL AWARENESS

ABSTRACT

Today, environmental problems pose a threat to the survival of all living things that make up the ecosystem, and policies to be developed for public health and welfare should center an environment-oriented effort. The fact that the environmental policies to be developed in order to prevent the destruction of nature and the irreversible deterioration of the balance of the ecosystem are made public by the media is seen as a part of the plan designed for the solution of the problem. The way in which environmental news is presented is of great importance in raising awareness and sensitivity towards environmental problems in the society. In this context, within the scope of the study, a content analysis was conducted on 47 news articles published on the digital portals of Sabah, Sözcü, Milliyet and Cumhuriyet newspapers between July 23, 2022 and August 23, 2022 regarding the public debates and developments caused by the asbestos-laden ship NAe Sao Paulo, which set sail from Rio De Janeiro port of Brazil to İzmir Aliğa port. The content analysis findings revealed that the Sabah newspaper portal emphasized that shipbreaking does not pose a risk to public health within the scope of the case study, while the Milliyet newspaper news portal partially included the effects of shipbreaking on environmental health and reflected the protests in a balanced way. On the portals of Sözcü and Cumhuriyet newspaper, the struggle-oriented experiences advocating that the ship should not come to İzmir and the risks borne by the asbestos-laden ship in terms of public health were emphasized.

Keywords: Environment, Environmental Problems, Environmental Awareness, Media

GİRİŞ

Bireyin yaşadığı dünya ile olan ilişkisini ve sahip olduğu değer yargılarını en açık şekilde gösterebildiği alan olan çevre, yaşanan ortam olmanın yanı sıra biyolojik, coğrafi, sosyal, siyasal ve kültürel bir ortak paylaşım alanını kapsamaktadır. İnsanın doğa ile ilişkisini temelden bir dönüşüme uğratan Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkmaya başlayan çevre sorunları, günümüzde sadece ortaya çıktıkları coğrafi bölgeleri değil, tüm dünyayı etkileyen küresel düzeyde bir tehdit oluşturmaktadır.

İnsanın doğaya egemen olma arzusu, içinde yaşadığımız dijital kültürün ve teknolojik gelişmelerin ön planda olduğu modern çağda giderek daha da artmaktadır. Var olan bu durum, Horkheimer'in (2016: 127) doğa üzerindeki egemenliğin nihayetinde insan üzerindeki egemenliği de beraberinde getireceği savı ile örtüşmekte ve çevre sorunlarının ekosistemi merkeze alan bir paradigma ile değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çevre sorunlarının

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

ele alınmasında indirgemeci bir bakış açısı yerine, bütüncül, kapsayıcı, canlılara saygılı ve toplum sağlığını önceleyen bir vizyon ortaya koyma gerekliliği mevcuttur.

Söz konusu vizyonun inşası sürecinde ekosistem merkezli çevre koruma politikalarının oluşturulması ve küresel çevre sorunlarının çözümü için gerekli olan yatırımların sağlanması önemli bir basamaktır. Sonraki nesilleri daha büyük ve çözümü olmayan çevre sorunları ile karşı karşıya bırakmamak için hem ulusal hem de küresel düzeyde ortak kurallar bütünü değerlendirilmeye alınmalıdır. Sürecin işlerliğinin önemli aşamalarından biri de alınacak ortak kurallara tüm dünya ülkeleri tarafından uyulması ve evrensel çevre değerlerinin yüceltilmesidir (Gül, 2013: 19). Toplumsal düzeyde ise bireylerin gündelik yaşam pratikleri içerisinde çevre sorunlarına çözüm niteliği taşıyacak sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarını benimsemesi çözüm sürecine katkı sağlayacaktır. Bu sürecin toplumsal iş birliği içerisinde işlevsel olarak devam edebilmesi, çevresel farkındalık kavramının önemine vurgu yapmayı gerekli kılmaktadır.

Çevresel farkındalık, çevre ile ilgili sorunların boyutunu kavrayabilmek, rasyonel çözüm önerileri ortaya koyabilmek ve bireylerin çevre ile ilgili tutumlarında olumlu yönde değişimler meydana getirebilmek için gerekli olan bir bilişsel düzeyi ifade etmektedir. Söz konusu rasyonel bilişsel düzeye erişebilme sürecinin önemli dinamiklerini ise çevre eğitimi ve medya oluşturmaktadır. Çevre eğitimi, bireyleri çevre sorunlarına karşı duyarlı ve çevresel tartışmalarda aktif birer katılımcı olma düzeyine taşıırken, medya ise çevre gündemine ilişkin haber ve içerikleri topluma iletmektedir. Çevre sorunlarına ilişkin tartışmaları konu alan haberlerde kullanılan dil ve çevresel olayların sunumu, kamuoyu oluşturma sürecinde önemli bir role sahiptir.

Bu çalışmanın amacını çevre sorunlarının ve çevresel tartışmaların hangi sunum biçimleri aracılığıyla haber haline getirildiğini ortaya koymak oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Brezilya'nın Rio De Janeiro limanından İzmir Aliğa limanına gelmek için 4 Ağustos 2022 tarihinde yola çıkan asbest yüklü Nae Sao Paulo adlı nükleer uçak gemisinin toplumda yarattığı çevresel tartışmaları ve olaya ilişkin gelişmeleri ele alan haberler analiz edilmiştir.

1. Çevre Sorunları: Kavramsal Bir Çerçeve

Çevre, insanların ve ekosistemi oluşturan diğer tüm canlı türlerinin yaşamlarını sürdürdükleri, karşılıklı etkileşim içinde olan su, toprak, hava, doğal kaynakları da içinde barındıran biyolojik ve fiziksel yapıları kapsamaktadır.

Çevreyi doğal çevre ve yapay çevre olmak üzere iki grupta değerlendirmek mümkündür. Doğal çevre ifadesi, yeryüzünde yaşayan canlı ve cansız tüm varlıkların içinde bulunduğu insan yapımı olmayan çevresel koşulları ifade ederken, yapay çevre, kentsel ya da kırsal olma durumuna bakılmaksızın yerleşim yerlerinin tamamını kapsamaktadır. Yapay çevre; içinde yaşanan dönemin kültürünü, gelişmişlik düzeyini ve toplumsal değerlerini yansıtmakta, ihtiyaçlara ve sosyo-ekonomik yapıya göre şekillenmektedir. Yapay çevreyi oluşturan tüm unsurlar aynı zamanda doğal çevrenin de bir parçası olduğu için, doğal çevre ve yapay çevre bütüncül olarak değerlendirilmedir (Keleş, Hamamcı ve Çoban, 2015: 35-36). Günümüzde çevre sorunlarının temelinde insan ve doğa arasındaki bağı koparan yapay çevre oluşumlarının rolü büyüktür.

İnsanın doğayla kurduğu ilişki, ilkçağlarda daha organikken, ortacağda gizemli ve belirsiz bir hale evrilmiştir. Modern zamanlarda ise bu ilişkinin formu mekaniktir çünkü pozitivistimin ve bilimin gücü, insanoğlunun doğaya hükmedebileceğine ve onu kontrol altına alabileceğine dair bir düşünce geliştirmesine yol açmıştır. Aydınlanma döneminin ardından doğa-insan arasındaki hiyerarşi, öncesindeki tersine evrilerek doğanın belirleyici olduğu bir yapıdan, insanın egemenliğine geçilmiştir (Deniz ve Anamur Deniz, 2022: 152). İnsan, evrimsel süreç içerisinde, binlerce yıl boyunca doğayla uyumlu yaşamış, yaşamının devamlılığını sağlayabilmek için doğaya itaat etmiş ve çevresine adapte olmaya çalışmıştır. Göçebe yaşam ile birlikte insan belli oranlarda çevresini etkilemeye başlasa da doğa olaylarını denetleme ve onlarla mücadele etmekten uzak bir yaşam sürmüştür. Neolitik çağın sonuna gelindiğinde insanoğlu, tarım toplumuna geçiş ile birlikte yerleşik hayata uyum sağlamış ve kentlerin ortaya çıkmasıyla insanın çevreyi denetlemesi mümkün olabilmiştir (Özerkmen, 2002: 170).

Çevre sorunlarının ortaya çıkışında, çevrenin üretim için kullanılacak bir unsur olarak görülmesi önemli bir yer tutmaktadır. Üretim araçlarının kullanımı ve mülkiyeti, sanayileşme, kentleşme, yoksulluk, nüfus, göç, barınma ve açlık çevre sorunlarının artmasına sebep olan verileri oluşturmaktadır. Çevre sorunlarının giderek artmasına rağmen, doğanın kendini yenileyebilme özelliği nedeniyle çevreye verilen zararlar başlangıçta önemsenmemiş hatta çevrenin zaman içinde bu zararları yok edeceği düşünülmüştür. Süreç içerisinde çevre sorunlarının somut olarak artması; çözünemeyen plastiklerin, radyoaktif maddelerin ve ağır metallerin doğaya salınması ile çevre kendini yenileyebilme özelliğini kaybederek hızlı bir şekilde tahrip olma sürecine girmiştir (Görmez, 1997: 12-14). Yaşanan tahribat, günümüzde çevre sorunları ve toplumsal sorunlar arasındaki çizgiyi bulanıklaştırmış ve çevrenin toplum sağlığı açısından sahip olduğu önemin anlaşılmasını sağlamıştır. Bu durum bireylere kendilerinden sonraki nesillere karşı sorumluluk alma ve üzerlerine düşen görevleri yerine getirme misyonu yüklemektedir. Bireylerin söz konusu sorumluluğun hayati önemini idrak edebilmesi için çevresel bir farkındalığa sahip olması beklenmektedir. Bu çevresel farkındalık çevreyi anlamada, hissetmede, kavramada ve olgular arasında neden sonuç ilişkisi kurmada önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Günümüzde en temel çevre sorunlarını; hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, ses kirliliği, hayvan ve bitki türlerinin ortadan kalkması, iklim değişikliği ve atık sorunları oluşturmaktadır (Kırılmaz, 2018: 56). Kimyasal tarım ilaçları, suya karışan kanserojen maddeler, atmosfere salınan zararlı emisyonlar, nükleer denemeler ve savaşlar gibi faktörler çevre sorunlarını artırmakta, dahası canlıların yaşam kalitesini önemli ölçüde düşürmektedir. İfade edilen bu unsurların etkilediği çevresel bozulma sürecinde doğal kaynaklara olan talep de, hızlı tüketime bağlı bir şekilde artış göstermiştir. Aşırı tüketim nedeni ile çevre sorunlarında meydana gelen artış da doğanın dengesinin geri dönüşümü olmayacak şekilde bozulmasına sebep olmaktadır.

Baudrillard (2008:35) bolluğun artmasını ve bireysel ya da kolektif mallar ile donanımlara daha fazla sahip olmayı “zarar” olarak değerlendirmekte, bu saptama da çevre sorunları ve tüketim arasındaki paralel ilişkiyi ortaya koyma bakımından önem

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

taşımaktadır. Ekolojik etkinliklerle kollektif çevre tahrip edilmesi teknik psikolojik ve insani olarak açığa yol açmaktadır.

Diğer yandan, çevresel sorunların ekosisteme olumsuz etkilerini fark eden çevreciler, daha iyi bir yaşam için çözümler bulmaya çalışmaktadır. Bu süreçte çevre sorunları hakkında eğitimler vermek ve dünyadaki çevrenin korunması dünya çapında giderek daha önemli hale gelmiştir (Ko ve Lee, 2003: 187). Diğer yandan, dünyada ekonomik olarak çevre örgütlerinin desteklenmesi ise yüzde on seviyesinin altındadır (Staggenborg, 2012: 144). Çevre sorunların çözümünde atılacak adımları ve farkındalık yaratmayı amaçlayan sivil toplum hareketlerini desteklemek başta gelişmiş ülkelerin en önemli sorumlulukları arasında bulunmaktadır.

Doğal çevreye yaşatılan tahribat, çevre sorunlarının boyutunu geri dönülmez aşamalara taşıyan önemli unsurlardan birini oluşturmaktadır. Yoğun tehlike altında kalan bölgeler, özellikle sanayileşmenin getirdiği kirlilik ile mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Önemli çevre sorunlarından olan hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi için endüstriyel atıkların çevrenin dengesini bozmayacak şekilde toplanması ve bu yöndeki çalışmaların artırılması gerekmektedir (Akkol, 2019: 75). Günümüzde sanayileşme ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte ekolojik çevrenin bozulup zarar gördüğüne ilişkin kaygılar artış göstermektedir. (Bitirim Okmeydan, 2019: 89). Diğer yandan, çevre sorunlarının sanayileşmenin artmasıyla paralel olarak artış göstermesi, çevreyi koruma ve endüstrileşme arasında her koşulda zıt bir ilişki olacağı anlamını taşımamaktadır.

Çevre; toplumların ilgisini çektikçe, ekonominin çevreyle olan ilişkisi yeniden gözden geçirilmiş, ekonomi ile ekolojinin uzlaşma sorunu gündeme gelmiştir. Aslında bu iki terim aynı kökenden gelmiş olup, bunlardan ekonomi (oikos) ve nomos (yönetim), ekoloji ise okios ve logos (bilim) kökenlerinden ortaya çıkmıştır. Ekonomik ve ekolojik kazancı bir arada sağlayacak bir sanayi oluşturmanın başta maliyet olmak üzere birçok zorluğu bulunmaktadır. Güçlüklere rağmen çeşitli sanayi alanlarında çevre koruma ve kârlılık esaslarına dayanan bir teknoloji gelişmekte, adına da ekoteknoloji denmektedir. Zorluklarına rağmen, çevreyi kirletmeden de ekonomik etkinliklerde bulunulabileceği somut olarak kanıtlanmış durumdadır (Karacan, 2007: 4). Des Jardins, (2006:213) “yaşanabilir

çevre hakkı da sadece saf hava ve suya yönelik hakkı içermediği halde, zehirli atıkların dökülmesi, okyanusların kentsel çöplerle ve sıvı atıklarla kirletilmesi, yüksek derecede kükürt içeren kömürün yakılması gibi konularda bir bırakınız yapsınlar politikasının izlenmesine olanak vermez” ifadesiyle pragmatik argümanların çevreyi kirleten etkinlikleri meşrulaştırmayacağına vurgu yapmaktadır.

Dünyada çevreyi kirletmeden de ekonomik üretimde bulunulabileceğinin somut kanıtı niteliğinde pek çok sürdürülebilir üretim modeli bulunmasına rağmen, bu üretim modelleri maliyet yüksekliliği ve kısa vadede kâr elde etme isteği nedeniyle üreticiler tarafından yaygın olarak tercih edilmemektedir.

Ekolojik çeşitliliğin sürekliliği ve gelişimi için ihtiyaç duyduğu uygun yaşam ortamının sağlanabilmesi ve toplumun bilinçlenmesi arasında paralel bir ilişki bulunmaktadır. Yaşam alanlarının tüm canlıları çevrelediği ve insanın çevresiyle iç içe yaşadığı gerçeğinden hareketle, çevre sorunlarını en aza indirebilmek için doğanın kendi içerisindeki uyumlu yapısını bozmamak gerekmektedir.

Çevre sorunlarını giderme çalışmalarının hareket noktası, sorunları bilmek ve tanımadır. Bu ihtiyaç hemen her ülkeyi, çevresini ve çevre sorunlarını daha iyi tanıma, bu konuyla ilgili bilgileri toplama ve bir çevre sorunları envanteri hazırlama noktasına getirmiş bulunmaktadır. Çevre sorunları envanteri, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede devam ettirilen bir çalışma sistemidir. Hatta bazı ülkelerde, çevre sorunları ile ilgili kuruluşlar dışında sadece envanter hizmetlerini özel bir görev olarak üstlenen birimler bulunmaktadır (Karacan, 2007: 341). Çevresel sorunların sebepleri çok karmaşık olduğu gibi kısa vadeli çözümler de sorunların çözümünde etkili olmamaktadır. Bu bağlamda küresel düzlemde merkezi yönetimleri, çevre sorunları ve bu sorunlara ilişkin ekonomik, sosyal ve politik perspektiflerden ele alınan çözümlere ilişkin sorumluluk almaya davet eden Rio Deklarasyonu, bu süreçte atılan önemli adımlardan birini oluşturmaktadır.

1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı sonunda yayımlanan Rio Deklarasyonu; su kirliliği, enerji tüketimi, katı atık, kapalı alan hava kirliliği, kentsel hava kirliliği ve ormansızlaşma gibi önemli çevre sorunlarının çözümüne ilişkin bazı ilkeler

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

sunmaktadır (UNCED, 1992: 42). Atık yönetimi, sanayi tesislerinin üretim sürecinde tercih ettikleri materyallerin doğa ile uyum içinde olmasına özen göstermeleri, doğada uzun yıllar boyunca varlığını devam ettirecek olan maddelerin işlenmemesi bu ilkelerden bazılarını oluşturmaktadır. Çevresel tahribatın önüne geçebilmek ya da yıkıcı etkilerini hafifletebilmek amacıyla düzenlemeler gerçekleştirmeyi amaçlayan Rio Deklarasyonu gibi sözleşmelerin en temel amacını doğanın yaşam hakkına duyulan saygıdan hareketle ekolojik sistemi ve biyoçeşitliliği korumak oluşturmaktadır.

2. Çevresel Farkındalık ve Çevre Haberleri Arasındaki İlişki

Çevresel farkındalık, en temel anlamda çevresel olaylara ilişkin eleştirel düşünme ve tutumlar olarak tanımlanmaktadır. Öncelikle algıda bir değişiklik yaratan çevresel farkındalık, ileri aşamada tutum değişikliği ve son aşamada eylem değişikliği için gerekli olan ön koşulu sağlamaktadır.

Düşünce, bilgi, duygu ve değerlendirmelerin bir birleşimi olarak ve aynı zamanda modern toplumun değerler sistemi dönüşümünün bir göstergesi olarak değerlendirilen çevre farkındalığı, çevresel bozulma ve bunun sonuçları arasındaki ilişki hakkındaki endişelerin ifade edilmesini kapsamaktadır (Shedlovska, 2013: 78). Toplumda son dönemde “sürdürülebilir dünya” görüşü ile çevre sorunlarının önüne geçilebileceği düşüncesi egemen olmaya başlamış, bu doğrultuda “sürdürülebilir kalkınma”, “sürdürülebilir ekonomik büyüme”, “sürdürülebilir yaşam” gibi kavramların üzerinde durulmaya başlanmıştır. Sürdürülebilirlik; dünyanın sınırsız kaynaklara sahip olmadığı, sürekli artan üretim ve tüketimin biyolojik çeşitliliği destekleyen doğal süreçler üzerinde baskı yaratacağı görüşünden hareketle ortaya çıkan, temel gereksinimler karşılanırken doğaya en az zarar verecek yöntemlerin seçilmesi gerektiğine vurgu yapan bir ilkeler bütünüdür (Cengiz Temizkan 2013: 512-513). İnsanın doğa ile etkileşim sürecinin sağlıklı olarak gerçekleşmesi anlamına gelen çevresel farkındalık kavramı, sürdürülebilirliğin en önemli gerekliliklerden birini oluşturmaktadır.

Çevre lehine değerlerin onaylanmasını ve çevresel koşullara ilişkin algıyı, bilgi düzeyi, eyleme yönelik tutumlar ve çevre yanlısı davranışlara katılımı

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

birleştiren çevresel farkındalığın oluşması sürecinde çevre eğitimi önemli bir yapı taşı olarak oluşturmaktadır (Sanchez&Lafuente, 2010: 731). Günümüzde bilgi kaynaklarından biri olarak değerlendirilen medyanın, çevre eğitimi konusunda etkili bir araç olarak kullanılabilmesi ve çevre bilinci oluşturmada önemli rolü olduğu bilinmektedir (Utma, 2022: 362). Çevre eğitimi, bireylerin ekolojik sistemi ve bu sistem içindeki konumlarını kavramalarını, doğayla uyum içerisinde yaşamının yollarına ilişkin görüş geliştirmelerini ve çevresel tartışmalara etkin katılım için gerekli becerileri kazanmalarını sağlamaktadır.

Çevre sorunlarının boyutlarını kavrayabilmek, çözüm önerileri geliştirebilmek ve bireylerin çevre ile ilgili davranışlarında değişiklikler meydana getirebilmenin önemli gerekliliklerinden birini çevre eğitimi oluşturmaktadır. Çevresel sorunlara dikkat çekme sürecinde, eleştirel bakış açısına sahip, eğitilmiş ve duyarlı bireyler daha aktif olarak rol almaktadır. Toplumun sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşayabilmesi ve çevresel farkındalığın artırılması sürecinde çevre eğitimi önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Özdemir ve Yapıcı, 2010). Dünyadaki tüm bireyler doğa ile yüzeysel ya da derin bir ilişki içerisinde yaşamaktadır. Günümüzde gelişmiş toplumlarda yaşayan pek çok kişi, ağırlıklı olarak bu sürecin yüzeysel tarafına eğilimli olsa da bu değiştirilebilir ilişki türü her birey için geçerlidir. İçinde yaşadığımız tüketim toplumunda üzerinde çalışırken zorlanılacak mesele, doğayla derin bağlar kurmuş bir jenerasyon yetiştirmektir. Bu acil hedefi uzun vadede de olsa başarmak doğal dünyanın sürekliliği açısından önemli bir hedef olarak belirginleşmektedir (Sampson, 2015: 34). Çevresel farkındalık, içinde yaşadığımız ve çevresel risklerle sürekli olarak karşı karşıya kaldığımız dünyada giderek daha önemli hale gelmektedir. Bu noktada ilköğretim düzeyinden başlayarak çevre farkındalığının kazanılmasına yönelik eğitim verilmesinin önemine vurgu yapılması gerekmektedir. Çevre eğitiminden en temel beklenti ise, ekosistemdeki her canlı türüne ve cansız oluşumlara saygı duyan sürdürülebilir bir yaşamı teşvik etmesi ve bu doğrultuda gerekli olan bilgi, değer ve davranışları öğretmesidir.

Doğal çevrenin insanlık için öneminin tüm boyutlarıyla anlatılması, çevre sorunlarının azalması yolunda çok önemli bir aşama olacak ve sonraki nesillerin yaşanabilir, dengeli ve sağlıklı bir çevre konusunda daha duyarlı ve sorumlu

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

davranmaları sağlanmış olacaktır. Çevreyi tehdit eden risklerin farkına ne kadar erken varılırsa ve çözüme ulaşırsa gelecekteki toplumsal yaşantı o ölçüde güvenli ve sağlıklı olacaktır. Çevresel sorunların farkında olmayan bireylerin söz konusu sorunlara karşı duyarlı olmasını beklemek olası değildir (Bozkurt, 2009). Toplumun çevre sorunlarının farkında olabilmesi ve duyarlılık geliştirebilmesi için medyanın sorunlara ya da olaylara ilişkin gelişmeleri şeffaf bir habercilik anlayışıyla kamuoyuna iletmesi gerekmektedir.

Kitle iletişim araçları oluşturdukları içeriklerle okuyucuların ne hakkında düşünecekleri, neyi önemli olarak algılayacakları ve sorunlarla nasıl mücadele edecekleri gibi konularda belirleyici role sahiptir (Atabek, 1998: 171). Bu belirleyici rol bağlamında çevresel sorunlara ilişkin toplumsal farkındalığın oluşmasında medyanın önemli bir işleve sahip olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Çevre haberciliği uzmanlık alanı da sahip olduğu yapıcı olma nosyonundan hareketle, çevre sorunlarına ilişkin toplumsal duyarlılığın ve iş birliğinin sağlanmasında hayati bir görev üstlenmektedir.

Medyanın çevresel konulardaki kamusal yükümlülüğü, çevre haberciliği alanının bu sorumluluğu üstlenme konusunda ne derece önemli bir işleve sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Çevre haberciliği; çevre sorunlarına ilişkin kamuoyunu bilgilendirme, çevre sorunlarının çözümünde sorumluluk sahibi tarafları bir araya getirme, farklı görüşler arasında köprü oluşturma, haber kaynaklarının görüşlerini nesnellik/tarafsızlık ölçütü çerçevesinde dengeli bir şekilde yansıtma ve insan-çevre ilişkisini odağında tutarak çevre yararına bir görüş benimseme gibi temel anlayışlara sahiptir (Demirel, 2022: 306). Bireyler medya kuruluşlarının çevre konusunda belirli bağlamlarda hazırlayarak iletmediği içerikler yoluyla çevresel olaylarla ilgili dolaylı olarak görüş sahibi olmakta, tutum geliştirmekte ve eylemler ortaya koymaktadır.

Medya mecralarındaki çevresel içerikler, kamuoyuna çevrede olup bitenler ve gelecekte onları nelerin beklediği konusunda bilgi iletme amacını taşımaktadır. Medya, bu anlamda çevresel konuların içeriğinin, ele alınış biçimlerinin, çatışma noktaları ve çözüm yollarının, fark edilmesini sağlayan bir alan olarak belirginleşmektedir (Cox ve Hansen, 2015: 9). Çevresel farkındalığı artırma

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

sürecinde çevre ile ilgili içeriklere sadece konvansiyonel medyadan değil, alternatif medya mecraları ve bağımsız iletişim ağlarından da ulaşılması, eleştirel bir bakış açısı geliştirilmesine katkı sağlayacak önemli faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

3.Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, çevre sorunlarının dijital gazetelerde hangi temsil biçimleri aracılığıyla haber haline getirildiğini ve çevre olaylarının haberlerdeki sunum biçimini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında 5 Ağustos 2022 tarihinde Brezilya'nın Rio De Janeiro limanından Türkiye'ye gelmek için yola çıkan, İzmir'in Aliağa ilçesinde sökümlü planlanan ve yüksek miktarda asbest taşıdığı için birçok kurum ve sivil toplum kuruluşunun sökümlüne itiraz ettiği Nae Sao Paulo adlı nükleer uçak gemisinin toplumda yarattığı tartışmaları ve olaya ilişkin gelişmeleri ele alan haberler örneklem olarak belirlenmiştir.

Çalışmada amaçsal örneklem kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme araştırmacı, amacına ve yargısına uygun olarak hangi birimlerin örnekleme dahil dileceğini belirler. Buradaki en hassas unsur, araştırmacının yargısını mutlaka literatüre dayandırması ve bunu da araştırmasında açık olarak tartışmasıdır (Şendur Atabek & Atabek, 2007, s. 12).

Bu bağlamda örnekleme oluşturan ve kamuoyunda asbestli gemiye ilişkin tartışmaların en yoğun olarak gerçekleştiği dönem olan 23 Temmuz 2022 ve 23 Ağustos 2022 tarihleri arasında, www.similarweb.com.tr verilerine göre en fazla ziyaret edilen dijital gazeteler olarak tespit edilen www.milliyet.com.tr, www.sözcü.com.tr, www.sabah.com.tr ve www.cumhuriyet.com.tr portallarında, yayınlanan 47 habere yönelik bir içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

İçerik analizi uygulama süreci, verilerin kavramsallaştırılması, ortaya çıkan kavramlara göre rasyonel olarak organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması aşamalarını kapsamaktadır. Bu yöntemde önemli bir unsur olan kavramlar, araştırmacıyı temalara götürerek, olguları daha net anlaşılır hale getirmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 162). İçerik analizinde iletişim

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

materyalinin içine gizlenmiş verileri açığa çıkarmak amaçlanmaktadır (Yengin, 2017: 77).

Bu bağlamda araştırmada yanıt aranan sorular şunlardır:

1. *İncelenen haberlerle asbest yüklü geminin ülkeye gelişi hangi toplumsal olgularla ilişkilendirilmiştir?*

2. *Örneklem dahilindeki yayın kuruluşlarının ilgili çevre haberinin sunumunda kullandıkları temalar nasıl şekillenmiştir?*

3. *İncelenen haberlerde, asbest yüklü geminin yol açtığı çevresel tartışmaların aktarımı hangi nedensellik ilişkileri üzerine kurulmuştur?*

3.1. Araştırmanın Bulguları

Çalışma kapsamında 23 Temmuz 2022-23 Ağustos 2022 tarihleri arasında belirlenen dijital gazetelerde yayınlanan 47 haber incelenmiş ve içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Haberler ön değerlendirme aşamasından sonra hazırlanan kodlama cetveli çerçevesinde temalarla ilişkilendirilerek kodlanmış, sonraki aşamada da SPSS programına veri girişi sağlanmıştır. Programdan alınan veri çıktıları tablolarla sadeleştirilmiş ve araştırma sorularının yanıtları aranmıştır.

Tablo-1: Gazetelerde Haberlerin Dağılım Sıklığı

Gazeteler	Sıklık	Yüzde
Cumhuriyet	26	55,3
Milliyet	7	14,9
Sabah	2	4,3
Sözcü	12	25,5
Toplam	47	100

Tablo-1’de örneklem içerisine giren gazetelerde “*asbestli gemi izmir*” anahtar kelimesiyle ulaşılmış haberlerin dağılım sıklığına yer verilmiştir. Asbestli geminin çeşitli etkilerini ele alan ve farklı yönlerini konu edinen haberlerin gazetelerde ne sıklıkla, hangi temada ve nasıl sunulduğu, konuya ilişkin toplumsal algının ve davranış kalıplarının oluşmasında oldukça önemlidir. Tablo-1 verilerine

göre, söz konusu haberlerin en yoğun Cumhuriyet (%55,3) ve Sözcü (%25,5) gazetelerinde yer aldığı görülmektedir. Diğer yandan, Milliyet (%14,9) gazetesinde yoğun bir şekilde olmasa da zaman zaman asbestli gemi temalı haberlere yer verildiği görülmekle birlikte, Sabah (%4,3) gazetesinde ise bu haberlere nadiren yer verildiği sonucu çıkmaktadır. Toplumsal, ekonomik ve siyasal etkileriyle beraber ele alınması zorunluluk arz eden çevre haberlerinin, gazetelerde ne sıklıkla karşılaşıldığı kadar, hangi temalarla ilişkilendirilerek sunulduğu da önem taşımaktadır.

Tablo-2: Gazetelerde Haberlerin Yer Aldığı Sayfaların Dağılımları

Haberin Yeri	Gazeteler				Toplam
	Cumhuriyet	Milliyet	Sabah	Sözcü	
Çevre	3 %6,4	0 %0	0 %0	0 %0	3 %6,4
Köşe Yazısı	1 %2,1	0 %0	0 %0	1 %2,1	2 %4,3
Yerel	0 %0	5 %10,6	1 %2,1	0 %0	6 %12,8
Siyaset	7 %14,9	0 %0	0 %0	0 %0	7 %14,9
Ekonomi	0 %0	2 %4,3	1 %2,1	1 %2,1	4 %8,5
Gündem	0 %0	0 %0	0 %0	10 %21,3	10 %21,3
Ulusal	15 %31,9	0 %0	0 %0	0 %0	15 %31,9
Toplam	26 %55,3	7 %14,9	2 %4,3	12 %25,5	47 %100

Tablo-2’de gazetelerde araştırma kapsamında incelenen asbestli gemi temalı haberlerin hangi sayfalar veya başlıklar altında yer aldığına ilişkin dağılım oranları sunulmuştur. Tabloya bakıldığında, incelenen haberler içerisinde en fazla ulusal (%31,9) ve gündem (%21,3) kategorisi içerisinde haberlerin yer aldığı

görülmektedir. Dolayısıyla ulusal ve gündem başlığı altında, bu haberlerin yer verilmesi konunun kurumlar tarafından önemli bir gündem maddesi olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Diğer yandan, siyaset (%14,9), yerel (%12,8) ve ekonomi (%8,5) başlıkları altında da gazetelerde bu haberlere rastlanmaktadır. Toplam incelenen haberler içerisinde en az çevre (%6,4) ve köşe yazısı (%4,3) başlıkları altında bu haberlere yer verilmektedir. Ulusal başlığı altında yer alan haberler, sadece Cumhuriyet (%31,9) gazetesinde ön plana çıkarken, gündem başlığı altında yer alan haberler de sadece Sözcü (%21,3) gazetesinde görülmektedir. Siyaset başlığı altında yer alan haberler ise sadece Cumhuriyet (%14,9) gazetesinde yer almaktadır. Yerel haberler kategorisinde yer alan haberlerle sadece Milliyet (%10,6) ve Sabah (%2,1) gazetelerinde karşılaşılmaktadır. Ekonomi haberleri kategorisinde yer alan haberlere sadece Milliyet (%4,3), Sabah (%2,1) ve Sözcü (%2,1) gazetelerinde rastlanılmakla birlikte; köşe yazısı kapsamında değerlendirmeye alınan haberlere de sadece Sözcü (%2,1) ve Cumhuriyet (%2,1) gazetelerinde yer verildiği görülmektedir. Çevre (%6,4) başlığı altında incelenen haberler ise sadece Cumhuriyet gazetesinde yer almaktadır.

Her bir gazetede yer alan haberlerin ayrı ayrı hangi sayfalarda yer aldığını ortaya koymak gazetelere ilişkin genel bir değerlendirme yapabilmek adına önem taşımaktadır. Toplam haberler içerisinden yarısından fazlasının Cumhuriyet gazetesinde yer aldığı asbestli gemi konulu haberler, gazetede en fazla ulusal kategoride (%31,9) yer almaktadır. Ayrıca, siyaset (%14,9) ve çevre (%6,4) sayfalarında da bu haberlerin zaman zaman yer aldığını görmekle birlikte en az köşe yazısı (%2,1) başlığı altında konu edinildiği de ortaya çıkmaktadır. Yerel (%0), ekonomi (%0) ve gündem (%) başlıkları altında söz konusu haberlerin yer almadığı da görülmektedir. Tablo-2'ye göre genel bir değerlendirme yapılacak olduğunda Cumhuriyet gazetesi, söz konusu haberleri ülkenin genelini ilgilendiren önemli bir gündem konusu olarak ele alarak ulusal haberler başlığı altında sunmaktadır. Diğer yandan, ilgili haberlerin siyaset ve çevre başlığı altında okuyucuya aktarılması, konunun çeşitli toplumsal etkileriyle ve farkı yansımalarıyla beraber okuyucuya sunulduğunu da göstermektedir.

Sözcü gazetesinde, söz konusu haberlere en fazla gündem (%21,3) başlığı altında rastlanmaktadır. Diğer yandan, nadiren de olsa köşe yazısı (%2,1) ve ekonomi (%2,1) sayfası altında yer alan haberlerin olduğu da görülmektedir. Çevre (%0), yerel (%0), siyaset (%0) ve ulusal (%0) başlıkları altında asbestli gemi temalı haberlere gazetede yer verilmemektedir. Tablo-2 verileri, Sözcü gazetesinde incelemeye konu edinen haberlerin de sıklıkla gündem başlığı altında yer aldığını ve bu haberlerin yayıncı kurum tarafından toplum için önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca köşe yazısı ve ekonomi başlığı altında yer verilen haberler, yine konunun farklı yönlerini çeşitli etkileriyle ele alan haberlerden oluşurken; özellikle çevre teması başlığında bu haberlere hiç verilmediği de görülmektedir.

Asbestli gemiyi konu edinen haberlerin kısmen yer edindiği Milliyet gazetesinde bu haberlerin, en fazla yerel (%10,6) haberler başlığı altında verildiği ve zaman zaman da ekonomi (%4,3) başlığı altında okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Çevre (%0), köşe yazısı (%0), siyaset (%0), gündem (%0) ve ulusal (%0) başlıkları altında söz konusu haberlere rastlanmamaktadır. Tablo-2 verilerine göre Milliyet gazetesinin söz konusu haberlere en fazla yerel haberler başlığı altında yer vermesi, bu konuların bölgesel olarak ele alınmasını sağlarken, geniş bir perspektiften tüm yansımalarıyla da aktarılmasını güçleştirmektedir. Yerel haberlerin bir bölgedeki sorunların çözümü konusunda halkın sesini duyurmak ve sorunların çözümü konusunda tarafları bir araya getirebilmek adına önemli olduğu düşünülmeyle birlikte; çevre temalı haberlere gündem başlığı altında yer verilmesi konunun öneminin anlaşılması ve dikkat çekmesi bakımından da önem taşımaktadır. Diğer yandan, Milliyet gazetesinde de bu haberlere kısmen ekonomi sayfası altında yer verilmekte, fakat konunun farklı etkilerini ve yansımalarını ele alan köşe yazısı, siyaset ve çevre gibi farklı sayfalar içerisinde ise hiç yer verilmemektedir.

Araştırmaya konu edinen haberlerin nadiren yer aldığı Sabah gazetesinde haberler; yerel (%2,1) ve ekonomi (%2,1) başlıkları altında ele alınmaktadır. Çevre (%0), köşe yazısı (%0), siyaset (%0), gündem (%0) ve ulusal (%0) başlıklı sayfalarda ise haberlerin hiç yer almadığı görülmektedir. Tablo-2'ye göre, Sabah gazetesinde nadiren yer bulabilen asbestli gemi temalı haberler, yerel ve ekonomi başlıklı sayfalar altında okuyucuya aktarılmaktadır. Milliyet gazetesinde olduğu gibi sadece

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

yerel ve ekonomi başlığı adı altında verilen haberler, konunun sadece belirli alanlardaki yansımalarına odaklanırken, toplumsal olarak ele alınması gereken farklı etkilerinin de konu edinilmesinin önünü kapatmaktadır.

Tablo-3: Gazetelerde Haberlerin Kaynağı/ Yazarı

Haberin Kaynağı	Gazeteler				Toplam
	Cumhuriyet	Milliyet	Sabah	Sözcü	
Ulusal Haber Ajansları	11	4	1	0	16
	%23,4	%8,5	%2,1	%0	%34
Gazeteci, köşe yazarı	2	0	0	6	8
	%4,3	%0	%0	%12,8	%17
Yayıncı Kurum	12	0	0	3	15
	%25,5	%0	%0	%6,4	%31,9
Konuk Yazar	1	0	0	0	1
	%2,1	%0	%0	%0	%2,1
Haberin kaynağı belirtilmemiş	0	3	1	3	7
	%0	%6,4	%2,1	%6,4	%14,9
Toplam	26	7	2	12	47
	%55,3	%14,9	%4,3	%25,5	%100

Tablo-3’de gazetelerde yer alan asbestli gemi temalı haberlerin hangi kaynaklar ya da yazarlar tarafından oluşturulduğuna ilişkin dağılım oranları sunulmuştur. Öncelikle, toplam haberler içerisinde en fazla ön plana çıkan haber kaynağı ulusal haber ajansı (%34) ve yayıncı kurum (%31,9) olmaktadır. Bu oranları takiben haberlerde sıklıkla beliren diğer haber kaynağı ise gazeteci/köşe yazarı (%17)’dir. Diğer yandan, bazı haberlerin kaynağının belirtilmediği (%14,9) de görülmektedir. Konuk yazar (%2,1) ise toplam haberler içerisinde en az karşılaşılan haber kaynağı olarak belirlemektedir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında incelenen haberlerin çoğunun ajans kaynaklı olduğu ve aynı zamanda da kurumun kendisi ya da kurumun çatısı altında çalışan gazeteci/köşe yazarı tarafından yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Ulusal haber ajansı kaynaklı haberler; sadece Cumhuriyet (%23,4), Milliyet (%8,5) ve Sabah (%2,1) gazetelerinde yer almaktayken, yayıncı kurum

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

kaynaklı haberler ise sadece Cumhuriyet (%25,5) ve Sözcü (%6,4) gazetelerinde görülmektedir. Gazeteci/köşe yazarı kaynaklı haberler; sadece Sözcü (%12,8) ve Cumhuriyet (%4,3) gazetelerinde ön plana çıkmaktadır. Haberin kaynağının belirtilmediği haberler, sadece Milliyet (%6,4), Sözcü (%6,4) ve Sabah (%2,1) gazetelerinde yer almaktadır. Toplam haberler içerisinde en az karşılaşılan konuk yazar ise sadece Cumhuriyet (%2,1) gazetesinde görülmektedir.

Her bir gazete için ayrı bir değerlendirme yapılacak olduğunda; Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberlerin en fazla yayıncı kurum (%25,5) ve ulusal haber ajansı (%23,4) kaynaklı olduğu görülmektedir. Bunları takiben, gazeteci/köşe yazarı (%4,3) ve konuk yazar (%2,1) kaynaklı haberlere de rastlanmaktadır. Cumhuriyet gazetesinde asbestli gemi temalı haberlerin yoğun olarak kurum kaynaklı olduğu gibi aynı zamanda sıklıkla ajans kaynaklı olduğu da görülmektedir. Bu haberler, abonelik sağlanan ajansın konu ile ilgili sağlamış olduğu verilerin, görsellerin ve görüntülerin metin içerisinde okuyucuya aktarılması şeklinde konunun farklı yönlerine dikkat çekmektedir. Konuk yazarın, nadiren de olsa haber kaynağı olarak Cumhuriyet gazetesinde yer bulması, farklı yazarların konuya ilişkin çeşitli toplumsal, ekonomik ve siyasal etkileri ele alan haberlerine de yer verdiğini ortaya koymaktadır. Kurumda çalışan gazetecilerin ya da köşe yazarlarının adının yer aldığı haberler, olayın ya da konunun kurum için önemli bir haber değerine sahip olduğunu göstermektedir.

Sözcü gazetesine bakıldığında, gazetede yer alan asbestli gemi temalı haberlerin kaynağının en fazla gazeteci/köşe yazarı (%12,8) olduğu görülmektedir. Sözcü gazetesinde yayıncı kurum (%6,4) kaynaklı haberlere de sıklıkla rastlanmakla birlikte ve yine aynı sıklıkla haberlerin kaynağının belirtilmediği (%6,4) haberlerle de karşılaşılmaktadır. Ulusal haber ajansı (%0) ve konuk yazarın (%0) kaynak olarak belirlediği haberlere ise Sözcü gazetesinde hiç rastlanmamaktadır. Haber metinlerinde kaynağının net bir şekilde dikkat edilmesi, önemli toplumsal konuların ve sorunların aktarımında okuyucunun habere, gazeteciye ve kuruma olan güvenini olumlu yönde şekillendiren temel bir unsur olarak belirlemektedir.

Milliyet gazetesinde yer alan asbestli gemi temalı haberlerin kaynağı, en fazla ulusal haber ajansları (%8,5)'dir. Ayrıca Milliyet gazetesinde bazı haberlerin kaynağının belirtilmemiş (%6,4) olduğu da görülmektedir. Gazeteci/köşe yazarı

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

(%0), yayıncı kurum (%0) ve konuk yazar (%0) kaynaklı haberlere hiç rastlanmamaktadır. Milliyet gazetesinde sınırlı bir şekilde yer bulabilen asbestli gemi temasına sahip olan haberlerin en fazla ajans kaynaklı olması, yayıncı kuruma ve gazeteci/köşe yazarı kaynaklı haberlere hiç rastlanmaması bu haberlerin sistematik ve planlı bir şekilde yapılmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen dönem içerisinde sadece iki haberin yer aldığı Sabah gazetesinde haberlerden birisinin ulusal haber ajansı (%2,1) kaynaklı olduğu görülürken, diğer haberde kaynağa yer verilmemektedir (%2,1). Sabah gazetesinde yer alan haberlerde gazeteci/köşe yazarının (%0), yayıncı kurumun (%0) ve konuk yazarın (%0) haber kaynağı olarak hiç yer bulmadığı görülmektedir. Dolayısıyla Sabah gazetesinde nadiren kendine yer bulabilen söz konusu haberlerin ya ulusal haber ajansı kaynaklı olarak ya da haber kaynağını belirtmeden okuyucuya aktarıldığı ve yayıncı kurumun bu temadaki haberlere sıklıkla ve düzenli olarak yer vermediği görülmektedir.

Tablo-4: Gazetelerde Ön Plana Çıkan Konuların Dağılımı

Ön Plana Çıkan Konular	Gazeteler				Toplam
	Cumhuriyet	Milliyet	Sabah	Sözcü	
Çevre örgütlerinin/sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin açıklamaları, mücadeleleri ve toplantıları	6 %12,8	0 %0	0 %0	4 %8,5	10 %21,3
Asbestli geminin kente gelmemesi için yerel yönetim destekli mitingler, toplantılar ve halkın tepkisi	1 %2,1	0 %0	0 %0	1 %2,1	2 %4,3
Konuya ilişkin muhalif görüşler	10 %21,3	2 %4,3	0 %0	2 %4,3	14 %29,8
İtirazlara rağmen geminin Türkiye'ye doğru yola çıkması	1 %2,1	0 %0	0 %0	1 %2,1	2 %4,3
Asbestin/asbestli gemi	2	0	0	2	4

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

sökümünün çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisi	%4,3	%0	%0	%4,3	%8,5
Asbestli geminin durdurulması için dijital medya üzerinden başlatılan imza kampanyası	1 %2,1	0 %0	0 %0	0 %0	1 %2,1
Asbestli geminin gelmemesi için vatandaşlar ve çeşitli platformlar tarafından verilen dilekçeler/mektuplar	2 %4,3	0 %0	0 %0	0 %0	2 %4,3
NAe Sao Paulo savaş gemisine/ Aliğa limanına/ asbeste/ işçi ölüm oranlarına ilişkin temel bilgiler	2 %4,3	0 %0	0 %0	1 %2,1	3 %6,4
Asbestli geminin gelmesinin önlenmesi için yargıya başvuru	1 %2,1	2 %4,3	0 %0	0 %0	3 %6,4
Geminin sökümünün hukuk normlarına uygunluğunu, kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edinen	0 %0	2 %4,3	2 %4,3	0 %0	4 %8,5
Izmir Valisi'nin görüşleri aracılığıyla gemi sökümünün yıllardır yapıldığı ve halkı isyana çağıran söylemin yanlışlığı	0 %0	1 %2,1	0 %0	0 %0	1 %2,1
Brezilya Yüksek Mahkemesi'nin geminin yola çıkmasının durdurulmasına yönelik kararı	0 %0	0 %0	0 %0	1 %2,1	1 %2,1

Toplam	26	7	2	12	47
	%55,3	%14,9	%4,3	%25,5	%100

Tablo-4’de araştırma kapsamında değerlendirmeye alınan gazetelerde asbestli gemi haberlerinin hangi temalarda sunulduğuna ilişkin dağılım oranlarına yer verilmiştir. Gazetelerde en fazla ön plana çıkan haber temaları; konuya ilişkin muhalif görüşleri (%29,8) ve çevre örgütlerinin/sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin açıklamalarını, mücadelelerini ve toplantılarını (%21,3) içermektedir. Ayrıca asbestin/asbestli gemi sökülümünün çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisini (%8,5) ve yine aynı oranda geminin sökülümünün hukuk normlarına uygunluğunu, kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edinen haberlere de rastlanmaktadır. Haberlerde diğer ön plana çıkan temalar ise NAe Sao Paulo savaş gemisine, Aliğa limanına, asbeste, işçi ölüm oranlarına ilişkin temel bilgileri içermekte (%6,4) ve asbestli geminin gelmesinin önlenmesi için yargıya başvuru sürecini (%6,4) kapsamaktadır. Diğer yandan, gazetelerde asbestli geminin kente gelmemesi için yerel yönetim destekli mitingler, toplantılar ve halkın tepkisini (%4,3), itirazlara rağmen geminin Türkiye’ye doğru yola çıkmasını (%4,3), asbestli geminin gelmemesi için vatandaşlar ve çeşitli platformlar tarafından verilen dilekçeler/mektupları (%4,3) konu edinen haberlere de yer verildiği görülmektedir. Gazeteler içerisinde en az karşılaşılan haber temaları ise asbestli geminin durdurulması için dijital medya üzerinden başlatılan imza kampanyasını (%2,1), İzmir Valisi’nin görüşleri aracılığıyla gemi sökülümünün yıllardır yapıldığını ve halkı isyana çağıran söylemin yanlışlığını (%2,1) ve Brezilya Yüksek Mahkemesi’nin geminin yola çıkmasının durdurulmasına yönelik kararını (%2,1) konu edinmektedir.

Tablo-4 verilerinden de anlaşılacağı üzere, gazetelerin genelinde konuya ilişkin çeşitlilik arz eden negatif ve pozitif söylemler içeren temalar ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, konuya ilişkin muhalif görüşleri içeren haberler; sadece Cumhuriyet (%21,3), Milliyet (%4,3) ve Sözcü (%4,3) gazetelerinde yer almaktadır. Çevre örgütlerinin/sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin açıklamaları, mücadeleleri ve toplantıları teması; sadece Cumhuriyet (%12,8) ve Sözcü (%8,5) gazetelerinde yer alan haberlerde ön plana çıkmaktadır. Asbestli geminin kente

gelmemesi için yerel yönetim destekli mitingler, toplantılar ve halkın tepkisini konu edinen haberlere yine sadece Cumhuriyet (%2,1) ve Sözcü (%2,1) gazetelerinde rastlanmaktadır. İtirazlara rağmen geminin Türkiye'ye doğru yola çıkması teması sadece Cumhuriyet (%2,1) ve Sözcü (%2,1) gazetelerinde görülürken yine aynı şekilde asbestin/asbestli gemi sökülmesinin çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisini konu edinen haberler de Cumhuriyet (%4,3) ve Sözcü (%4,3) gazetelerinde yer almaktadır. Diğer yandan, asbestli geminin durdurulması için dijital medya üzerinden başlatılan imza kampanyası teması sadece Cumhuriyet (%2,1) gazetesinde karşımıza çıkmaktadır. Asbestli geminin gelmemesi için vatandaşlar ve çeşitli platformlar tarafından verilen dilekçeleri/mektupları içeren haberler sadece Cumhuriyet (%4,3) gazetesinde yer alırken, NAE Sao Paulo savaş gemisine/Aliağa limanına/asbeste/işçi ölüm oranlarına ilişkin temel bilgileri içeren haberlere ise sadece Cumhuriyet (%4,3) ve Sözcü (%2,1) gazetelerinde yer verildiği görülmektedir. Asbestli geminin gelmesinin önlenmesi için yargıya başvuru sürecini konu edinen haberler, sadece Milliyet (%4,3) ve Cumhuriyet (%2,1) gazetelerinde ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, geminin sökülmesinin hukuk normlarına uygunluğunu, kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edinen haberlere sadece Milliyet (%4,3) ve Sabah (%4,3) gazetelerinde rastlanılmaktadır. İzmir Valisi'nin görüşleri aracılığıyla gemi sökülmesinin yıllardır yapıldığını ve halkı isyana çağıran söylemin yanlışlığını içeren haber kategorisi sadece Milliyet (%2,1) gazetesinde yer almaktadır. Son olarak; Brezilya Yüksek Mahkemesi'nin geminin yola çıkmasının durdurulmasına yönelik kararını içeren haber kategorisi ise sadece Sözcü (%2,1) gazetesinde görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberlerin, muhalif görüşlere (%21,3) ilişkin temaları en yüksek oranda yer verdiği görülmektedir. Bu temaya dahil haberler, asbestli gemiye yönelik çeşitli kesimler tarafından gerçekleştirilen tartışmaları ve muhalefet partilerinin konu hakkındaki eleştirel düşüncelerini içermektedir. Cumhuriyet gazetesinde araştırmaya konu edinen haberlerde yine yoğun olarak karşılaşılan tema, çevre örgütlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin yapmış oldukları ortak açıklamaları, mücadeleleri ve toplantıları (%12,8) konu edinmektedir. Bu tema altında yer alan haberlerin, asbestli geminin gelme kararının durdurulması için çeşitli sivil toplum kuruluşları ve çevre örgütleri tarafından

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilmesi planlanan ortak mücadele ruhunu yansıttığı görülmektedir. Asbestin/asbestli gemi sökümünün insan ve çevre sağlığına olumsuz etkisi (%4,3), Nae Sao Paulo savaş gemisine/ Aliğa limanına/ asbeste/ işçi ölüm oranlarına ilişkin temel bilgiler (%4,3) ve asbestli geminin gelmemesi için vatandaşlar ve çeşitli platformlar tarafından verilen dilekçeler/mektuplar (%4,3) Cumhuriyet gazetesinde sıklıkla olmasa da ara sıra karşılaşılan diğer konuları oluşturmaktadır. Asbestli geminin kente gelmemesi için yerel yönetim destekli mitingler, toplantılar ve halkın tepkisi (%2,1), itirazlara rağmen geminin Türkiye'ye doğru yola çıkması (%2,1), asbestli geminin durdurulması için dijital medya üzerinden başlatılan imza kampanyası (%2,1) ve asbestli geminin gelmesinin önlenmesi için yargıya başvuru (%2,1) başlıkları altında yer alan temalara da Cumhuriyet gazetesinde nadiren rastlanmaktadır. Diğer yandan, geminin sökümünün hukuk normlarına uygunluğunu, kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edinen (%0), İzmir Valisi'nin görüşleri aracılığıyla gemi sökümünün yıllardır yapıldığını ve halkı isyana çağıran söylemin yanlışlığını vurgulayan (%0) ve Brezilya Yüksek Mahkemesi'nin geminin yola çıkmasının durdurulmasına yönelik kararını içeren (%0) haberlere Cumhuriyet gazetesinde rastlanmamaktadır.

Sözcü gazetesinde yer alan haberlerde, çevre örgütlerinin/sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin açıklamaları, mücadeleleri ve toplantıları (%8,5) sıklıkla ön plana çıkan tema olarak belirlemektedir. Bu kategoride incelenen haberler, aynı Cumhuriyet gazetesinde olduğu gibi asbestli geminin kente gelmemesine yönelik çevre örgütlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının çeşitlilik arz eden mücadelelerini konu edinmektedir. Konuya ilişkin muhalif görüşleri (%4,3) ve asbestin/asbestli gemi sökümünün çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisini (%4,3) konu edinen haberler ise Sözcü gazetesinde ön plana çıkan diğer konuları oluşturmaktadır. Dolayısıyla Sözcü gazetesinin de asbestli geminin çevre ve insan sağlığına olan olumsuz etkisini ön plana çıkarırken, diğer yandan konuya ilişkin muhalif yaklaşımları da bu haberler aracılığıyla aktardığı görülmektedir. Sözcü gazetesinde asbestli geminin kente gelmemesi için yerel yönetim destekli mitingler/toplantılar ve halkın tepkisini (%2,1), itirazlara rağmen geminin Türkiye'ye doğru yola çıkmasını (%2,1), Nae Sao Paulo savaş gemisine, /Aliğa limanına /

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

asbeste / işçi ölüm oranlarına ilişkin temel bilgileri (%2,1) ve Brezilya Yüksek Mahkemesi'nin geminin yola çıkmasının durdurulmasına yönelik kararı (%2,1) konu edinen haberlere de nadiren rastlanmaktadır. Diğer yandan, asbestli geminin durdurulması için dijital medya üzerinden başlatılan imza kampanyası (%0), asbestli geminin gelmemesi için vatandaşlar ve çeşitli platformlar tarafından verilen dilekçeler/mektupları (%0), asbestli geminin gelmesinin önlenmesi için yargıya başvuru (%0) temalı haberlere Cumhuriyet gazetesinin aksine Sözcü gazetesinde hiç rastlanmamaktadır. Ayrıca geminin sökülmesinin hukuk normlarına uygunluğunu/ kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edinen (%0) ve İzmir Valisi'nin görüşleri aracılığıyla gemi sökülmesinin yıllardır yapıldığını ve halkı isyana çağırın söylemin yanlışlığını vurgulayan (%0) haberlere Sözcü gazetesinde de yer verilmediği görülmektedir.

Milliyet gazetesinde incelenen tüm haberler içerisinde konuya ilişkin muhalif görüşü (%4,3) ve asbestli geminin gelmesinin önlenmesi için yargıya başvuruyu (%4,3) konu edinen haberlerin yoğun bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Diğer yandan, gemi sökülmesinin hukuk normlarına uygunluğunu/ kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edinen (%4,3) haberlere de aynı oranda rastlanmaktadır. Böylelikle Tablo-4 verileri, Milliyet gazetesinin asbestli geminin kente gelmesine ilişkin muhalif görüşleri ve geminin gelmesinin önlenmesinde yargıya başvuru sürecini konu edindiği gibi aynı şekilde geminin kente gelmesinin hukuki normlara uygunluğunu ele alan haberlere de yer verdiğini göstermektedir. Çevre örgütlerinin/sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin açıklamaları, mücadeleleri ve toplantıları (%0), asbestli geminin kente gelmemesi için yerel yönetim destekli mitingler, toplantılar ve halkın tepkisi (%0), itirazlara rağmen geminin Türkiye'ye doğru yola çıkması (%0), asbestin/asbestli gemi sökülmesinin çevre ve insan sağlığına olumsuz etkisi (%0), asbestli geminin durdurulması için dijital medya üzerinden başlatılan imza kampanyası (%0), asbestli geminin gelmemesi için vatandaşlar ve çeşitli platformlar tarafından verilen dilekçeleri/mektupları (%0), NAe Sao Paulo savaş gemisine/ Aliğa limanına/ asbeste/ işçi ölüm oranlarına ilişkin temel bilgileri (%0) ve Brezilya Yüksek

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

Mahkemesi'nin geminin yola çıkmasının durdurulmasına yönelik kararı temalarına Milliyet gazetesinde hiç rastlanmamaktadır.

Sabah gazetesinde incelemeye alınan haberlerin ise sadece geminin sökülmesinin hukuk normlarına uygunluğunu, kontrol ve denetim mekanizmalarının işlediğini konu edindiği (%4,3) görülmektedir. Araştırma kapsamında üzerinde durulan diğer haber kategorilerinin hiçbirine de rastlanmamaktadır.

Tablo-5: Gazetelerde Ön Plana Çıkan Konuların Sunumlarına İlişkin Dağılım

Ön Plana Çıkan Konuların Gazetelerdeki Sunumu	Gazeteler				Toplam
	Cumhuriyet	Milliyet	Sabah	Sözcü	
Çevre sağlığını önemseyen ve toplumsal yararı düşünen	11 %23,4	1 %2,1	0 %0	7 %14,9	19 %40,4
Asbestli geminin kente gelmemesine ilişkin mücadele odaklı ve toplumsal hareket deneyimlerine yer veren	15 %31,9	3 %6,4	0 %0	5 %10,6	23 %48,9
Gemi sökülmesinin çevre ve insan sağlığına yönelik bir tehlike yaratmayacağı üzerinde duran	0 %0	1 %2,1	1 %2,1	0 %0	2 %4,3
Konu ile ilgili halkın sivil itaatsizliğe yönlendirilmesinin doğru olmadığına vurgu yapan	0 %0	1 %2,1	0 %0	0 %0	1 %2,1
Geminin risk taşımadığını ve gerekli kontrollerin tekrar yapılarak tehlike içeren bir durumda geri gönderileceğine vurgu yapan	0 %0	1 %2,1	1 %2,1	0 %0	2 %4,3
Toplam	26 %55,3	7 %14,9	2 %4,3	12 %25,5	47 %100

Tablo-5’de gazetelerde ön plana çıkan temalarla bağlantılı olarak haberlerin nasıl sunulduğuna ilişkin dağılım oranlarına yer verilmiştir. Tablo-5 verileri göz önünde bulundurulduğunda; gazetelerde daha çok geminin kente gelmemesine ilişkin mücadele odaklı ve toplumsal hareket deneyimlerine yer veren (%48,9) ve çevre sağlığını önemseyen ve toplumsal yararı düşünen (%40,4) şekilde haberlerin sunulduğu görülmektedir. Tüm haberler içerisinde, gemi sökülümünün çevre ve insan sağlığına yönelik bir tehlike yaratmayacağı üzerinde duran (%4,3) ve geminin risk taşımadığını ve gerekli kontrollerin tekrar yapılarak tehlike içeren bir durumda geri gönderileceğine vurgu yapan (%4,3) haberlere de nadiren rastlanmaktadır. Ayrıca gazeteler içerisinde konu ile ilgili halkın sivil itaatsizliğe yönlendirilmesinin doğru olmadığına vurgu yapan (%2,1) haberlerin sayısı da yok denecek kadar azdır.

Çevre sağlığını önemseyen ve toplumsal yararı düşünen haberler; en fazla Cumhuriyet (%23,4) ve Sözcü (%14,9) gazetelerinde ortaya çıkmakta, Milliyet gazetesinde (%2,1) yok denilecek kadar az görülmekte, Sabah gazetesinde (%0) ise hiç rastlanmamaktadır. Asbestli geminin kente gelmemesine ilişkin mücadele odaklı ve toplumsal hareket deneyimlerine yer veren haberler, en fazla yine sırasıyla Cumhuriyet (%31,9) ve Sözcü (%10,6) gazetelerinde ve bazen de Milliyet gazetesinde (%6,4) yerini bulmaktadır. Ancak Sabah gazetesinde (%0) yer alan temalara bağlı olarak bu kategoriye hiç rastlanmamaktadır. Gemi sökülümünün çevre ve insan sağlığına yönelik bir tehlike yaratmayacağı üzerinde duran haberlere sadece Milliyet (%2,1) ve Sabah (%2,1) gazetelerinde rastlanmakta, Cumhuriyet ve Sözcü gazetelerinde (%0) ise hiç rastlanmamaktadır. Konu ile ilgili halkın sivil itaatsizliğe yönlendirilmesinin doğru olmadığına vurgu yapan haberler sadece Milliyet (%2,1) gazetesinde yer alırken, geminin risk taşımadığını ve gerekli kontrollerin tekrar yapılarak tehlike içeren bir durumda geri gönderileceğine vurgu yapan haberlere ise sadece Milliyet (%2,1) ve Sabah (%2,1) gazetelerinde rastlanılmaktadır.

Tablo-5’e göre her gazete kendi içerisinde değerlendirilecek olduğunda, Cumhuriyet gazetesinde yer alan haberlerin sadece asbestli geminin kente gelmemesine ilişkin mücadele odaklı ve toplumsal hareket deneyimlerine yer veren (%31,9) ve aynı zamanda çevre sağlığını önemseyen ve toplumsal yararı düşünen (%23,4) şekilde bir sunuma sahip olduğu görülmektedir. Sözcü gazetesinde yer alan

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

haberlerde de sadece çevre sağlığını önemseyen ve toplumsal yararı düşünen (%14,9) ve aynı zamanda asbestli geminin kente gelmemesine ilişkin mücadele odaklı ve toplumsal hareket deneyimlerine yer veren (%10,6) haber sunumlarına rastlanılmaktadır.

Milliyet gazetesinde yer alan haberlerin yoğun olarak asbestli geminin kente gelmemesine ilişkin mücadele odaklı ve toplumsal hareket deneyimlerine yer veren (%6,4) bir sunumu içerisinde barındırdığı görülse de diğer yandan, çevre sağlığını önemseyen ve toplumsal yararı düşünen (%2,1), gemi sökümünün çevre ve insan sağlığına yönelik bir tehlike yaratmayacağı üzerinde duran (%2,1), konu ile ilgili halkın sivil itaatsizliğe yönlendirilmesinin doğru olmadığına (%2,1), geminin risk taşımadığını ve gerekli kontrollerin tekrar yapılarak tehlike içeren bir durumda geri gönderileceğine vurgu yapan (%2,1) sunumları da içerisinde barındırdığı görülmektedir.

Sabah gazetesinde yer alan haberlerin ise sadece gemi sökümünün çevre ve insan sağlığına yönelik bir tehlike yaratmayacağı üzerinde duran (%2,1) ve geminin risk taşımadığını ve gerekli kontrollerin tekrar yapılarak tehlike içeren bir durumda geri gönderileceğine vurgu yapan (%2,1) bir sunumda verildiği ortaya konmaktadır.

SONUÇ

Çalışma kapsamında elde edilen bulguların ışığında incelenen gazetelerin çevresel sorunlara yönelik farkındalık yaratma bağlamında ortak bir dil kullanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularının gösterdiği en çarpıcı verilerden biri, çevre ile ilgili son derece önemli haber olan örnek olayın, bazı gazetelerde görmezden gelinmesi ve anlamsal olarak basitleştirilerek sunulmasıdır.

Cumhuriyet gazetesinde örnek olayın sunum biçiminin odağında, çevre ve insan sağlığına yönelik taşıyacağı risklerin ön planda tutularak geminin gelmesinin önlenmesine yönelik düşünceleri ve mücadeleleri içeren yaklaşımlar yer almaktadır. Bu bağlamda Cumhuriyet gazetesinin söz konusu haberleri eleştirel bir yaklaşımla ve farklı çevrelerin, sivil toplum örgütlerinin ve yerel yönetimlerin mücadelelerini konu edinen ve önemseyen bir yayıncılık anlayışıyla okuyucuya aktardığı görülmektedir. Araştırma bulguları, söz konusu haberlerin bireylerin duygu, düşünce, tutum ve

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

davranışlarını etkileyecek düzeyde ayrıntılı olarak sunulduğu ve haberlerde alanında uzman ve bilim ünvanı taşıyan kaynakların demeçlerine başvurulduğu sonuçlarını ortaya koymuştur.

Sözcü gazetesinde ise Cumhuriyet gazetesine benzer bir şekilde asbestli savaş gemisinin çevreye ve insan sağlığına olan zararlarının vurgulanarak, Aliğa limanına gelmesinin önüne kesmek için yapılan/yapılacak mücadeleler konu edinilmiştir. Ancak Cumhuriyet gazetesinde görülen ve bağlantılı olarak konuya ilişkin mücadele unsurları kapsamında değerlendirilebilecek olan asbestli geminin gelmemesi için gerçekleştirilen imza kampanyası, verilen dilekçeler ve yargıya başvuru gibi çeşitlilik gösteren alt temaların Sözcü gazetesinde yer almayışı, bu haber konularının eleştirelilik içerse de konuya yönelik farklı yönleri yansıtabilmesi bakımından da sınırlı kalabileceğini ortaya koymaktadır.

Milliyet gazetesinin asbestli gemi sökümünün Aliğa limanına gelecek olmasını konu edinen haberlerde muhalif görüşleri ön plana çıkardığı görülse de geminin gelmemesi için yapılan ya da yapılması planlanan mücadelelere ilişkin haberlere hiç yer vermediği görülmektedir. Ayrıca, kimi zaman gemi sökümü için gerekli kontrollerin yapıldığını ve bu durumun hukuki normlara uygunluğunu konu edinen haberlerin de yer alışı, konuya ilişkin daha ılımlı bir yaklaşımı benimsediğini de ortaya koymaktadır. Sabah gazetesinde ise sınırlı bir şekilde yer verilen asbestli gemi temalı haberlerin, başvuru haber kaynaklarıyla da bağlantılı ılımlı bir yaklaşımla sunulduğu ve konuya yönelik farklı yönleri sunmakta sınırlı kaldığı görülmektedir. Gazetenin ilgili haberlerde ayrıca çevre/insan sağlığını etkileyecek bir durumun olmadığı vurgusunu ön plana çıkararak, gerektiğinde ya da olası bir tehlike durumunda geminin gönderileceğine ilişkin ifadeler yer verdiği görülmektedir.

Sonuç olarak Nao Sao Paulo adlı asbest yüklü nükleer uçak gemisinin söküm izni, toplum sağlığında oluşacak riske vurgu yapan çevresel tartışmaların yoğun olarak yaşandığı bir sürecin ardından resmi makamlarca iptal edilmiştir. Çevresel farkındalık yaratma sürecinde doğayı koruma ilkesinin egemen olduğu bir habercilik pratiğinin benimsenmesi önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Haberlerde farklı kaynaklardan görüşler alarak, güncel olayları izlemek, şeffaf ve toplum yararı odaklı bir habercilik pratiğini benimsemek ve çevre haberlerinin

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

bilimsel araldanlarını neden sonuç ilişkisi kurarak aktarmak, çevresel farkındalık yaratma sürecinde büyük önem taşımaktadır. Bu durum hem okuyucuların haberde aktarılan çevre olayı ile bağlantı kurmasını sağlayacak, hem de çevre sağlığını ilgilendiren haberlerin ilgiyle takip edilmesinin önünü açacaktır. Çevre haberlerinin anlamsal olarak bağlamından koparılmadan tüm gerçekliğiyle aktarılması ve haberde dengelilik unsurunun korunarak farklı görüşlerin bir arada sunulması kamuoyunun doğru bilgilendirilme sürecinde büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

AKKOL, Mümtaz Levent (2019). Kentleşme ve Çevre Sorunları, (Editörler), D. Ali Arslan, Bekezhan Akhan ve Galib Sayılıow. Sağlık Toplum Bilim, Çanakkale: Paradigma Akademi, s.155-185.

ATABEK, Nejdet (1998). "Gündem Belirleme Yaklaşımı", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 7, s.155-174.

BAUDRILLARD, Jean (2008). Tüketim Toplumu Söylenceleri/Yapıları, (Çev: H. Deliceçaylı, F. Keskin.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

BİTİRİM OKMEYDAN, Selin (2019). Dünyada Yeni Kentleşme Trendleri, (Editör), M. Yavuz Alptekin. Kent Kentleşme Yeni Kentleşme Trendleri ve Dünya Şehir Sistemin Ortaya Çıkışı, Ankara: Gece Akademi, s.79-135.

BOZKURT, Orçun (2009). Çevre Eğitimi, (Editörler), Mustafa Aydoğdu ve Kudret Gezer. Çevre Bilimi, Ankara: Anı Yayınları, s.202-230.

CENGİZ TEMİZKAN, Ayşe (2013). Dünyanın Geleceği İçin Yeşil Bir Bakış: Çevre Gazeteciliği, (Editör), Şebnem Çağlar. Şövalyelik Mesleği Gazeteciliğin Uzmanlık Alanları, Konya: Literatürk Yayınları, s.501-532.

COX, Robert ve HANSEN, Anders (2015). The Routledge Handbook of Environmentand Communication, New York: Routledge.

DEMİREL, Simge Deniz (2022). Çevre Haberciliğinde Alternatif Bir Uygulama Alanı Olarak Dijital Medya, (Editörler), Ferlâl Örs ve Petek Durgeç. Ekoloji, Çevre ve Medya, İstanbul: Doruk Yayınevi, s.299-326.

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

DENİZ, Şadiye ve ANAMUR DENİZ, Didem (2022). Çevre Hakkı Olgusu ve Çevreci Düşünce Akımları Perspektifinden Türkiye'deki Siyasi Parti Programlarının Analizi, (Editörler), Ferlâl Örs ve Petek Durgeç. Ekoloji, Çevre ve Medya, İstanbul: Doruk Yayınevi, s.151-182.

DES JARDINS, Joseph R. (2006). Çevre Etiği Çevre Felsefesine Giriş, (Çev: Ruşen Keleş), İstanbul: İmge Kitabevi.

GÖRMEZ, Kemal (1997). Çevre Sorunları ve Türkiye, Ankara: Gazi Kitabevi.

GÜL, Fikri (2013). "İnsan-Doğa İlişkisi Bağlamında Çevre Sorunları ve Felsefe", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14, s.17-21.

HORKHEIMER, Max (2016). Akıl Tutulması, (Çev: Orhan Koçak), İstanbul: Metis Yayınları.

KARACAN, Ali Rıza (2007). Çevre Ekonomisi ve Politikası Ekonomi, Politika, Uluslararası ve Ulusal Çevre Koruma Girişimleri, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

KELEŞ, Ruşen., HAMAMCI, Can ve ÇOBAN Aykut. (2015). Çevre Politikası, Ankara: İmge Yayınevi.

KIRILMAZ, Levent. (2018). Çevre Bilinci, İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

KO, Andre Chi-Chung. ve LEE, John Chi-Kin (2003). "Teachers' Perceptions of Teaching Environmental Issues within the Science Curriculum: A Hong Kong Perspective", Journal of Science Education and Technology, 12 (3), s.187-204.

ÖZDEMİR, Adem ve YAPICI, Elvan (2010). "Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık ve İlgi Düzeylerinin Karşılaştırılması", Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi, 1 (1), s.48-56.

ÖZERKMEN, Necmettin (2002). "İnsan Merkezli Çevre Anlayışından Doğa Merkezli Çevre Anlayışına", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 42 (1-2), s.167-185.

SAMPSON, Scott D. (2015). Doğa Dostu Çocuk Nasıl Yetiştirilir?, (Çev: D. Arın), İstanbul: Alfa Yayınevi.

DURGEÇ, Petek ve DEMİREL, Simge Deniz (2023). Çevresel Farkındalık Yaratma Bağlamında Çevre Sorunlarının Dijital Gazetelerde Sunumu Üzerine Bir Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (1), 500-529.

SANCHEZ, Manuel Jimenez, ve LAFUENTE, Regina. (2010). “Defining and Measuring Environmental Consciousness”, Rev Int de Sociologia (RIS), 68 (3), s.731–755.

SHEDLOVSKA, Mariya (2013). “The Conceptual Model for Environmental Consciousness Measurement”, Econ Sociol, 6 (1), s.78–88.

STAGGENBORG, Suzanne (2012). Social Movements, Canada: Oxford University Press.

ŞENDUR ATABEK, Gülseren ve ATABEK, Ümit (2007). Medya Metinlerini Çözümlemek, İçerik, Göstergibilim ve Söylem Çözümleme Yöntemleri, Ankara: Siyasal Kitabevi.

UNCED (1992). “Agenda 21”, United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992, Erişim adresi: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>., Erişim Tarihi: 15.09.2022.

UTMA, Seçil. (2022). Bir Uzmanlık Alanı Olarak Çevre Gazeteciliği: Medya-Çevre İlişkisi Bağlamında Sorunlar ve Çözüm Önerileri, (Editörler), F. Örs ve P. Durgeç. Ekoloji, Çevre ve Medya, İstanbul: Doruk Yayınevi, s.355-382.

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan. (2003). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YENGİN, Deniz (2017). İletişim Çalışmalarında Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları, İstanbul: Der Yayınları.

Yazarların çalışmaya katkı oranları eşittir.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.